Skatteutskottets betänkande

1981/82:5

om gränsbeloppen för beskattning av dödsbo som handelsbolag

Motionen

I motion 1980/81:508 av Rune Torwald (c) hemställs att riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag till nya inkomst- och förmögenhetsgränser för taxering av oskiftade dödsbon såsom juridisk person.

Gällande bestämmelser

Enligt 53 § 3 mom. kommunalskattelagen (1928:370) – KL – skall dödsbo efter den som avlidit under beskattningsåret taxeras för såväl den avlidnes inkomst som för dödsboets inkomst efter dödsfallet. För dödsboet tillämpas därvid de bestämmelser som skulle ha gällt för den avlidne. För dödsbo efter den som vid dödsfallet var bosatt här i riket gäller för de fyra närmast följande beskattningsåren att det är skattskyldigt för inkomst och förmögenhet som juridisk person. Detsamma gäller därefter också för dödsbo för vilket icke beräknas högre till statlig inkomstskatt taxerad inkomst än 10 000 kr. eller större skattepliktig förmögenhet än 100 000 kr. medan för övriga dödsbon bestämmelserna om handelsbolag skall tillämpas efter den angivna fyraårsperioden. Har bestämmelserna om handelsbolag varit tillämpliga något beskattningsår anses dödsboet därefter som sådant bolag i beskattningshänseende oavsett boets inkomst eller förmögenhet. Riksskatteverket kan dock på ansökan i vissa fall meddela dispens från bestämmelsen om att dödsbo skall taxeras som handelsbolag.

Frågans tidigare behandling

Bestämmelserna om att vissa dödsbon skall beskattas enligt de för handelsbolag gällande reglerna tillkom genom beslut av riksdagen år 1966 (prop. 1966:85, BeU 55). Reglerna syftade till att undanröja möjligheterna till skatteflykt för delägare i större dödsbon och skapa ökad likformighet i beskattningen av delägare i sådana dödsbon jämfört med andra skattskyldiga i samma inkomst- och förmögenhetsläge.

I motioner vid 1970 års riksdag yrkades att de i 53 § 3 mom. KL angivna gränserna för dödsbos inkomst och förmögenhet skulle räknas upp från 10 000 resp. 100 000, till 15 000 resp. 150 000 kr.

Bevillningsutskottet anförde i sitt av riksdagen godkända betänkande BeU 1970:41 att ifrågavarande beloppsgränser hade motiverats enbart av tax-

eringstekniska skäl. Därtill kom att gällande bestämmelser genomförts så sent som fr. o. m. 1969 års taxering. Eftersom skäl därför inte kunde anses föreligga att ompröva ifrågavarande beloppsgränser, avstyrkte utskottet motionerna.

I en motion vid 1975 års riksdag (1975:703) yrkades att de ovannämnda gränsbeloppen för dödsboets inkomst och förmögenhet skulle höjas till 20 000 resp. 200 000 kr. Skatteutskottet framhöll i sitt betänkande SkU 1975:5 att yrkandet i motionen innebar att flera dödsbon än f. n. av skatteskäl skulle kunna behållas oskiftade längre tid än som normalt erfordrades för dödsboavvecklingen. Med hänsyn därtill och då de aktuella beloppsgränserna enbart var motiverade av taxeringstekniska skäl fann utskottet inte anledning tillstyrka motionen. Utskottet uttalade att detta ståndpunktstagande givetvis inte förhindrade 1972 års skatteutredning att vid sina ställningstaganden till skattesystemets framtida utformning närmare överväga de ändringar som erfordrades av taxeringstekniska skäl.

När frågan återkom vid 1975/76 års riksmöte avstyrkte utskottet (SkU 1975/76:39) yrkandet med hänvisning till sin tidigare motivering.

Riksdagen beslutade i enlighet med de angivna utskottsförslagen.

Utskottet

Enligt gällande bestämmelser skall ett dödsbo behandlas som en juridisk person under fyra år efter dödsåret, därefter enligt reglerna för handelsbolag, dvs. delägarna beskattas för sin andel i boet. Om inkomsten i boet inte överstiger 10 000 kr. per år och förmögenheten inte 100 000 kr. beskattas dock boet som juridisk person även efter fyraårsperioden. Dessa regler har gällt oförändrade sedan den 1 januari 1968.

Med hänvisning till inflationen och de höjda taxeringsvärdena yrkas i motionen att de angivna gränsbeloppen indexregleras. Motionären föreslår att inkomstgränsen fastställs till minst det basbelopp som gällde i november året före taxeringsåret och att förmögenhetsgränsen fastställs till tio basbelopp.

Riksdagen har tidigare upprepade gånger avvisat motionsyrkanden om fördubbling av de angivna gränsvärdena. Det nu aktuella förslaget skulle för detta år leda till en inkomstgräns på 16 100 kr. och en förmögenhetsgräns på 161 000 kr.

Enligt utskottets mening bör diskussionen om beskattningen av dödsbon inte i första hand handla om en höjning av dessa gränsvärden utan i stället gälla frågan om det finns sakliga skäl för att delägare i mindre dödsbon skall beskattas lindrigare än andra inkomsttagare för viss del av sin inkomst eller förmögenhet. När det gäller dödsbon av normal storlek kan också hävdas att den nu gällande fyraårsgränsen för dödsbons beskattning som juridisk person måste anses vara tillräcklig med hänsyn till de avvecklingsåtgärder som vanligen påkallas. I mera komplicerade fall finns möjligheter till dispens.

Samhällets strävan bör enligt utskottets mening vara att påskynda avvecklingen av dödsbon. Det kan här erinras om att det på riksdagens begäran i enlighet med lagutskottets hemställan (LU 1978/79:2) pågår utredning i syfte att lösa de betydande problem som dödsboägandet av jordbruks- och skogsbruksfastigheter medfört i fråga om bl. a. rationaliseringsverksamheten. Att under sådana förutsättningar vidta åtgärder som på sikt skulle motverka avvecklingen av dödsbon synes inte utskottet motiverat. De för sin tid förhållandevis höga gränsvärden som bestämdes vid de nu gällande reglernas tillkomst skall ses mot bakgrund av att skattelagstiftningen dessförinnan stimulerat till ett ökat dödsboägande. Den successiva nedtrappning av dessa gränser som sker genom inflationen är enligt utskottets mening därför fullt försvarbar.

Med det anförda avstyrker utskottet motion 1980/81:508.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motion 1980/81:508.

Stockholm den 7 oktober 1981

På skatteutskottets vägnar
ERIK WÄRNBERG

Närvarande: Erik Wärnberg (s), Stig Josefson (c), Valter Kristenson (s), Rune Ångström (fp)*, Rune Carlstein (s), förste vice talmannen Ingegerd Troedsson (m), Olle Westberg i Hofors (s)*, Tage Sundkvist (c), Hagar Normark (s), Bo Lundgren (m), Ingemar Hallenius (c), Wilhelm Gustafsson (fp), Egon Jacobsson (s), Bo Södersten (s) och Arne Svensson (m).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

GOTAB 69575 Stockholm 1981